

FINANČNÍ DOTACE PRO EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ

FINANCIAL SUBSIDIES FOR ORGANIC FARMING

Michaela Antoušková, Zuzana Křístková

Anotace:

Tento příspěvek se zabývá možnostmi získání finanční podpory pro ekologické zemědělství. Před vstupem do Evropské unie mohli podnikatelé v ekologickém zemědělství využít dotace z předvstupního programu SAPARD. Po vstupu ČR do EU zanikla možnost čerpání z tohoto programu, ale podnikatelům se otevřela možnost čerpat finanční pomoc ze strukturálních fondů, zejména z EAGGF, který se v ČR promítá do OP RVMF a HRDP.

Klíčová slova:

ekologické zemědělství, dotace, HRDP, OP Zemědělství

Abstract:

This article deals with the possibilities of gaining financial subsidies for organic farming. Entrepreneurs in agricultural business specialized for organic farming had a possibility to gain financial subsidies from SAPARD program before the access to EU. After the access to EU, they gain new possibility to gain financial subsidies from structural funds, especially from EAGGF, that is transformed for Czech conditions to OP RVMF and HRDP.

Key words:

organic farming, financial subsidies, HRDP, OP Agriculture

ÚVOD

Ekologické zemědělství je alternativou k intenzivnímu zemědělství, které zejména v druhé polovině minulého století výrazně ovlivnilo ráz krajiny. Podnikatelé, kteří se zabývají ekologickým zemědělstvím, mají zpravidla vyšší náklady na svou podnikatelskou činnost, proto je nutné tyto zemědělce finančně podporovat. Před vstupem ČR do Evropské unie, mohli zemědělci získat finanční dotace z předvstupního programu SAPARD, v současné době mohou využít finanční prostředky ze strukturálního fondu EAGGF (Evropský zemědělský orientační a záruční fond).

METODIKA A CÍLE

Cílem tohoto příspěvku je zhodnotit možnosti získání finančních podpor pro podnikatele v ekologickém zemědělství a jejich změny po vstupu ČR do EU. Analýza je prováděna ve dvou hlavních částech:

- Financování ekologického zemědělství před vstupem do EU
- Financování ekologického zemědělství po vstupu do EU

Analýza je zaměřena zejména na objem finančních podpor, které mohli či mohou ekologičtí zemědělci získat a také na množství přijatých projektů v rámci jednotlivých opatření umožňující podnikání v ekologickém zemědělství.

VÝSLEDKY

FINANCOVÁNÍ EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ PŘED VSTUPEM DO EVROPSKÉ UNIE

Předvstupním nástrojem finanční pomoci českému zemědělství byl program SAPARD. Tento program byl navržen pro deset kandidátských zemí do EU a jeho účelem bylo napomáhat kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů vztahujících se ke společné zemědělské politice (CAP), strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a na venkově. Kandidátské země měly možnost využívat program SAPARD od roku 2000 do konkrétního data vstupu do Evropské unie, tedy do roku 2004. K 31.5. 2005 bylo podle informací Státního zemědělského intervenčního fondu proplaceno 1 525 projektů ve výši 3 475 035 582 Kč, z této částky je 2 849 826 385 Kč z prostředků Evropské unie.

Následující tabulka uvádí přehled požadovaných finančních prostředků podle jednotlivých opatření:

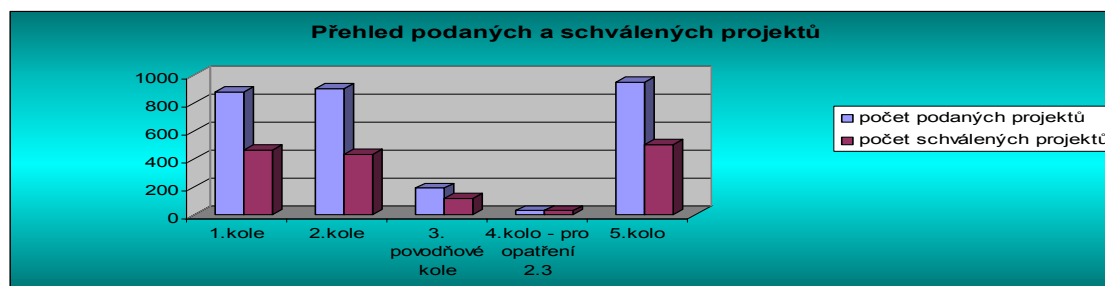
Tab. č. 1: Přehled požadovaných finančních prostředků podle jednotlivých opatření

Opatření	Objem finančních prostředků v %
1.1	21
1.2	23
1.3	9
1.4	18
2.1	17
2.2	11
2.3	1

Zdroj: Agentura SAPARD

Z tabulky vyplývá, že nejvíce finančních prostředků bylo požadováno na opatření 1.1 *Investice do zemědělského majetku a téměř stejným podílem i na opatření 1.2 Zlepšování zpracovávání a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu*. Pro opatření 1.1 bylo podáno 571 projektů z nichž 383 bylo přijato. Největší podíl přijatých projektů byl v 5. kole a nejméně ve třetím povodňovém kole. Podobně to bylo i opatření 1.2 kdy bylo podáno 501 projektů a z nich schváleno 329 projektů. Nejmenší podíl na požadovaných finančních prostředcích zaujímá opatření 2.3 *Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny*, pouze 1 %. Žádosti pro toto opatření se podávaly ve čtvrtém kole, kdy z podaných 29 žádostí bylo přijato 29 projektů.

Graf č. 1: Přehled podaných a schválených projektů v předvstupním programu SAPARD

Zdroj: Agentura SAPARD

Ekologické zemědělství se projevuje částečně v opatření 1.2. *Zlepšování zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů rybolovu jako součást podopatření 1.2.2. Podpora regionálních produktů*, kdy lze podporovat zpracování zemědělských produktů.

Daleko více se však ekologické zemědělství projevuje v agro-environmentálních opatřeních, která jsou podporována opatřením 2.3 *Metody zemědělské produkce určené k ochraně životního prostředí a k uchování krajiny*. Finanční prostředky z tohoto opatření jsou zaměřené na realizaci výzkumných projektů, které budou tvořit rámce pro zemědělsko – ekologické programy regionálního/lokálního charakteru. Participující zemědělci obdrží kompenzace za ušlý zisk a zvýšení nákladů způsobené realizací požadovaných hospodářských postupů.

Agro-environmentální opatření

Agro-environmentální opatření se soustředí na řešení problémů biologické rozmanitosti a ochrany přírody ve vybraných pilotních oblastech. Tyto programy nabízejí finanční pobídky pro hospodaření v ekologicky citlivých oblastech. Ve vybraných pilotních oblastech (Bílé Karpaty, Blaník, Poodří, Litovelské Pomoraví a Moravský kras) mohou být platby pro zemědělce účinným způsobem, jak je podpořit, aby pokračovali ve stávajících tradičnějších typech hospodaření a ne zvolili intenzivnější přístup.

Tabulka č. 2: – Přehled přijatých projektů

<i>Oblast</i>	<i>Počet zemědělců</i>
Bílé Karpaty	7
Blaník	1
Litovelské Pomoraví	7
Moravský Kras	4
Poodří	10
Celkem	29

Zdroj: MZE

Pokud byl projekt přijat, mohl zemědělský subjekt žádat o dotaci a tak získat 828 000 Kč v jednom projektu (pro spolufinancování z veřejných zdrojů).

FINANCOVÁNÍ EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ PO VSTUPU DO EVROPSKÉ UNIE

Česká Republika přistoupila do Evropské unie v květnu 2004. Vstupem do EU musela přijmout všechny práva a povinnosti členských států. V praxi to pro dotace pro ekologické zemědělství znamená, že zemědělci již nemohou žádat o finanční prostředky z předvstupního programu SAPARD, ale na druhou stranu mohou využít strukturálních fondů Evropské unie. Zemědělstvím se zabývá strukturální fond EAGGF. Pro získání finančních prostředků ze sekce orientační EAGGF byl zpracován programový dokument, kterým je OP ROZVOJE VENKOVA A MULTIFUNKČNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ. Pro získání finančních prostředků ze sekce záruční je připraven programový dokument s názvem HORIZONTÁLNÍ PLÁN ROZVOJE VENKOVA (HRDP).

OPERAČNÍ PROGRAM ROZVOJ VENKOVA A MULTIFUNKČNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ

OP Zemědělství navazuje v převážné míře na opatření předvstupního programu SAPARD. Spolufinancování projektů realizovaných v rámci OP Zemědělství je hrazeno z orientační sekce EAGGF a z Finančního nástroje pro usměrňování rybolovu (FIFG).

Ekologické zemědělství není speciálně upraveno žádným opatřením ani podopatřením OP Zemědělství. Podnikatelé v tomto oboru mohou využít stejné dotační tituly jako konvenční zemědělci.

PROGRAMOVÝ DOKUMENT HORIZONTÁLNÍ PLÁN VENKOVSKÉHO ROZVOJE -"HRDP"

Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP) je vedle SOP Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství druhým programovým dokumentem, jehož projekty jsou kofinancované v rámci Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF). Součástí HRDP jsou Agro-environmentální opatření, jejichž podopatřením je ekologické zemědělství.

Agro-environmentální opatření

Agro-environmentální opatření má za úkol podpořit způsoby využití zemědělské půdy, které jsou v souladu s ochranou a zlepšením životního prostředí, krajiny a jejich vlastností. Při tvorbě agro-environmentálních opatření v HRDP byly využity zkušenosti z tohoto opatření v předvstupním programu SAPARD.

Podporu může získat pouze fyzická nebo právnická osoba provozující zemědělskou činnost vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost. Pokud bude projekt schválen, tak podpora bude mít formu vyrovnávacího příspěvku na hektar zemědělské půdy. Platby z agro-environmentální opatření se každoročně opakují po dobu trvání závazku zemědělce tj. pět let, a to i v tom případě, že je plnění závazku spojeno s vyššími náklady na počátku trvání závazku. Následující tabulka dokládá financování agro-environmentálních opatření do roku 2006.

Tabulka č. 3 Přehled financování Agro-environmentálních opatření v mil. EUR

<i>Rok</i>	<i>Celkem veřejné zdroje</i>	<i>Z toho příspěvek EU</i>
2004	95,267	76,213
2005	113,004	90,403
2006	126,720	101,376
<i>celkem</i>	334,990	267,992

Zdroj: HRDP

V roce 2004 bylo podáno přes 10 000 žádostí v rámci agro-environmentálních opatření. Z celkových 8 350 projektů bylo nejvíce žádostí přijato na celofaremní podopatření a ošetřování travních porostů 6 696 projektů. Přes 2 000 projektů potom na podopatření péče o krajinu a titul C3 pěstování meziplovin. Na podopatření ekologické zemědělství bylo přijato 706 projektů, což nepředstavuje ani 10 % z celkového počtu přijatých žádostí.

Čerpání finančních prostředků přijatých projektů tvořilo 3 055 704 992 Kč, z nichž opět největší podíl tvořilo podopatření péče o krajinu a titul C3 pěstování meziplovin, a také titul C5 Ptačí lokality, třetí nejvýznamnější položkou bylo celofaremní podopatření a ošetřování travních porostů. Na podopatření ekologické zemědělství připadlo 291 747 771 Kč.

ZÁVĚR

Velká část zemědělců patří mezi malovýrobce a často se jedná o jejich holé přežití, výnosnost je nízká a jejich budoucnost nejistá. Družstva se obvykle potýkají se stejnými ekonomickými obtížemi. Ekologičtí zemědělci jsou ve značné míře závislí na poskytnutých dotacích a finanční pomoci jak z evropských zdrojů, tak z národních zdrojů. Evropské finanční prostředky mohou čerpat přímo pro ekologické zemědělství prostřednictvím HRDP jako součást agro-environmentálních opatření. Další finanční prostředky mohou získat z OP Rozvoje venkova a multifunkčního zemědělství stejně jako ostatní podnikatelé v zemědělství.

Dalším možným zdrojem financování dále představují národní podpory, které každoročně schvaluje parlament v rámci státního rozpočtu.

Zájemci o finanční podpory musí sledovat jednotlivé dotační tituly a dodržovat termíny přijímání žádosti, což může pro některé být dosti náročné. Také příprava projektů pro získání podpory vyžaduje dostatek času a v neposlední řadě také financí. Žadatelé musí být proto velmi dobře informováni a vzděláni v této oblasti. Potřebné informace pak mohou získat prostřednictvím internetu, kde jsou k dispozici formuláře žádostí nebo také na regionálních pracovištích příslušných programů.

Literatura:

1. Síne Ministerstvo Zemědělství, Praha, 9.6.2005, <http://www.mze.cz>
2. Síne Agentura SAPARD, Praha, 15.6.2005, <http://www.sapard.cz>
3. Síne Státní zemědělský a intervenční fond, 10.6.2005, <http://www.szif.cz>
4. Síne Ústav zemědělských a potravinářských informací, 10.6. 2005, <http://www.agronavigator.cz>

Kontaktní adresa autora:

Ing. Michaela Antoušková, Ing. Zuzana Křístková

Česká zemědělská univerzita v Praze, Katedra zemědělské ekonomiky, Kamýcká 129, 162 00

Praha 6-Suchbát, tel: +420 224382303

antouškova@pef.czu.cz, kristkova@pef.czu.cz